

Žalmy jako biblická symfonie modlitby

4. část katechetického cyklu Duch svatý a nevěsta:

Duch svatý vede Boží lid k Ježíši, naší naději

V rámci přípravy na nadcházející jubileum jsem vybídl, abychom letošní rok zasvětili velké „symfonii“ modlitby. Dnešní katechezi bych vám rád připomněl, že církev již má symfonii modlitby, jejímž skladatelem je Duch svatý, a tou je Kniha žalmů.

Jako v každé symfonii jsou v ní různé věty, tedy různé druhy modlitby: chvála, díkůvzdání, prosba, nářek, vyprávění, mudroslovná reflexe a další, a to jak v osobní formě, tak ve formě sborové modlitby celého lidu. Jsou to zpěvy, které sám Duch vložil do úst Nevěstě, své církvi. Všechny biblické knihy jsou inspirovány Duchem svatým, ale Kniha žalmů je taková i v tom smyslu, že je plná básnické inspirace.

Žalmy zaujaly v Novém zákoně výsadní postavení. Nikoliv všechny žalmy, a nikoliv vše z každého žalmu, si dnešní křesťané a tím méně moderní člověk mohou zopakovat a přisvojit. Odrážejí někdy historickou situaci a náboženskou mentalitu, které nám již nejsou vlastní. To neznamena, že by nebyly inspirované, ale že jsou v určitých ohledech spjaty s dobou a dočasným stadiem zjevení, jak je tomu i v případě mnoha starověkých právních předpisů.

Žalmy jsou pro nás nejpřínosnější tím, že se jimi modlili Ježíš, Maria, apoštolové a všechny křesťanské generace před námi. Když je pronášíme, Bůh je slyší v oné velkolepé „orchestraci“, jakou je společenství svatých. Ježíš podle Listu Židům přichází na svět s veršem žalmu v srdci: „Tady jsem, abych plnil, Bože, tvou vůli“ (srov. Žid 10,7; Žl 40,9); a podle Lukášova evangelia opouští svět s jiným veršem na rtech: „Otče, do tvých rukou poroučím svého ducha“ (Lk 23,46; srov. Žl 31,6).

Na používání žalmů v Novém zákoně navazují Otcové a celá církev, která z nich činí pevnou součást slavení mše svaté a liturgie hodin. „Celé Písmo svaté vydechuje Boží dobrotu“, říká svatý Ambrož, „ale zvláštním způsobem to činí líbezná kniha žalmů“.

Líbezná kniha žalmů. Zeptám se: modlíte se někdy se žalmy? Vezměte si Bibli nebo Nový zákon a pomodlete se nějaký žalm. Například když jste trochu smutní, protože jste zhřešili, modlíte se padesátý žalm? Existuje mnoho žalmů, které nám pomáhají jít dál. Zvykněte si modlit se slovy žalmů. Ujišťuji vás, že nakonec budete šťastní.

Nemůžeme však žít jen z dědictví minulosti: žalmy se musí stát naší modlitbou. Bylo napsáno, že v jistém smyslu se musíme sami stát „autory žalmů“, vzít si je za své a modlit se jimi. Pokud existují žalmy nebo jen některé jejich verše, které promlouvají k našemu srdci, je dobré si je opakovat a modlit se je během dne. Žalmy jsou modlitby pro všechny časy: neexistuje stav duše nebo potřeba, která by v nich nenašla ta nejlepší slova, jež by se dala proměnit v modlitbu. Na rozdíl od všech ostatních modliteb žalmy opakováním neztrácejí svou účinnost, naopak ji zvyšují. Proč? Protože jsou inspirovány Bohem a „vydechují“ Boha pokaždé, když je čteme s vírou.

Cítíme-li se zatíženi výčitkami svědomí a vinou, protože jsme hříšníci, můžeme s Davidem opakovat: „Smiluj se nade mnou, Bože, pro své milosrdenství“ (Žl 51,3). Chceme-li vyjádřit silné osobní spojení s Bohem, pronesme: „Bože, ty jsi můj Bůh, snažně tě hledám, má duše po tobě žízní, prahne po tobě mé tělo jak vyprahlá, žíznivá, bezvodá země“. (Žl 63,2). Nikoli nadarmo zařadila liturgie tento žalm do modlitby chval o nedělích a slavnostech. A pokud nás přepadne strach a úzkost, přicházejí nám na pomoc tato nádherná slova Žalmu 23: „Hospodin je můj pastýř (...) I kdybych šel temnotou rokle, nezaleknu se zla“ (Žl 23,1.4).

Žalmy nám umožňují, abychom svou modlitbu neochudili tím, že ji omezíme pouze na prosby, na neustálé „dej mi, dej nám...“. Poučme se z modlitby „Otče náš“, která před prosbou o „chléb vezdejší“ praví: „Posvěť se jméno tvé, přijd' království tvé, buď vůle tvá“. Žalmy nám pomáhají otevřít se méně sebestředné modlitbě: modlitbě chvály, požehnání, díkůvzdání; a také nám pomáhají stát se hlasem celého stvoření a zapojit ho do naší chvály.

Bratři a sestry, kéž nám Duch svatý, který církvi – Nevěště daroval slova, aby se modlila ke svému božskému Ženichovi, pomůže, aby tato slova modlitby zazněla v dnešní církvi a aby se tento přípravný rok na jubileum stal skutečnou symfonií modlitby.

(Katecheze papeže Františka z 19. června 2024)